

Casa de astăzi dela Văcărești

CASA VĂCĂREȘTILOR

Dintre toate locurile unde au viețuit poeți, Văcăreștii din Dâmbovița duc mai mult cu ei semnul unei ursite și vraja unei amintiri.

Familia din care scobor eu a fost familia intelectuală cu deosebire a României de odinioară. Veac de veac, Văcăreștii și-au trecut unul altuia făclia unei minunate culturi și a unei neobosite râvne pentru treburile sufletului. Ei înălțau ca o cetate în pașii domnitorilor fanarioți, făloși de pregătirea minții lor, dovada lucrătoare și vie a puterii unei gândiri care, la acești boieri băștinași din moși strămoși și iubitori de țară cu aprindere, mărturisea tăria neînfrântă a rasei față de străinul dușman. Rar să se mai găsească o privescătoare care să răspundă în aceeași măsură ca Văcăreștii la chemarea între noi a acestor fețe înalte. Ele gâtesc zarea literaturii și a istoriei cu o gingășie tot așa de sigură ca și coastele îmbrăcate în lumină și decorul cu linii virgiliene în care s'au scurs un mare număr din zilele lor.

Ciudată soartă soarta Văcăreștilor, neconținut în furtună, pe câmpurile de luptă sau aiurea! Pătrașcu e știut că a omorât în nenumărate ciocniri

atâția Turci câte zile are anul, ceea ce i-a îngăduit să-și închine sabia la toți sfinții calendarului. Alți doi au pierit mucenici pentru credință și țară la Constantinopol, Neagoe cel dintâi, iar Ienache Văcărescu în același timp cu ruda și prietenul lui, Constantin Brâncoveanu.

Enăchiță Văcărescu duce bătălii crâncene împotriva jugului Fanarioților. E un naționalist dintre cei mai neîncovoiați. Bunicul meu Iancu Văcărescu era un mădular vorbăreț și sgomotos al Divanurilor ad-hoc. Marea prietenie care lega pe Eliade Rădulescu de bunicul meu, pentru care avea o evlavie înduioșată și o recunoștință nemărginită, a sfârșit rău, datorită vestei certe zise a lui *u* scurt. Cu hohote de plâns cerea Eliade Rădulescu, îmi povestea tata, să se împace cu Iancu Văcărescu. Dar în ce privește cumplita vocală, așijderea caprelor lui La Fontaine, niciunul nici celălalt nu se învoieră să dea înapoi. U rămase scurt pentru unul și lung pentru celălalt. Bunicul meu râdea de furie. Eliade făcea gură. La moartea lui Iancu Văcărescu, Eliade Rădulescu a rostit în genunchi înaintea sicriului o cuvântare de îngropăciune în felul

lui Bossuet, care rămâne una din capodoperele literaturii noastre.

Lirismul e bătaios și făptuitor prin definiție. Poetul nu e liniștit și visător decât în timpul acutului concret al compoziției. Dar înainte și după!... Prietena mea, contesa de Noailles, era cu totul de

Domnișoara Elena Văcărescu la masa de lucru

această părere și o întrupa ca o pildă. De aceea a fost atât de izbită de observația făcută de d-l N. Iorga, că o parte din inspirație îi venea dela Văcărești, de-al căror sânge avea în vine. Atunci a scris și mi-a închinat bucata ei, «Străbunii», alcătuită anume pentru țara noastră.

Dulci trebuia să le fie acestor Văcărești frământați și frământători, cari stârneau idei și mișcări, iar prin marea cultură generală mergeau înaintea vremii lor, dulci trebuia să le fie ceasurile petrecute în fața zâmbetului liniștit al acestei văi, care se umflă pe-alocuri ca un sân frumos ridicat de un suspin! Cadrul de idilă se întregeste aici cu istorie. În timp ce ochiul aleargă peste livezile de pruni suitoare și câmpurile de porumb despletit și răz-

boinic aidoma unei Valkirii, îndărătul nostru se încovoiaie arcurile care duc la bolțile tainice ale unei săli mari îngropate. Ceva mai departe, la capătul unor alei mărginite de flori și de copaci, printre ramuri care caută să o ascundă privirii, se deschide o poartă de triumf, care arată steme pe jumătate măcinate și un brâu în culoarea trandafirului și a cenușei. Să facem calea întoarsă și să dăm la o parte crăcile...

O vale pe care o urmează cu credință un râu, în care se răsfrâng anini și sălcii, ajunge la niște pădurici împrăștiate; fiecare parcă își are locul hotărât în văzduhul mirat. În depărtare se deosebește îndoitura albăstrie a Carpaților. Pe cei dintâi contraforți ai lor se zărește biserica Mănăstirii Dealului. Mai jos scânteiază niște cupole. E Târgoviștea, orașul Voevozilor de odinioară. Un parc vechiu împresoară casa de astăzi a Văcăreștilor, care a

Domnișoara Elena Văcărescu și sora sa d-na Caribol pe banca dela Văcărești

fost clădită de tatăl meu, Iancu Văcărescu. Dela plecarea lui dintre noi, îngrijirile stăruitoare ale sorii și cumnatului meu, colonelul M. Caribol,

au știut să păstreze acestui minunat parc trăsăturile lui romantice. El a fost desenat de un grădinar al Regelui Carol I, pe care Suveranul a binevoit să-l împrumute în acest scop. Era fostul grădinar în Mexic al Impăratului Maximilian și a fost de față la împușcarea nefericitului cap încoronat.

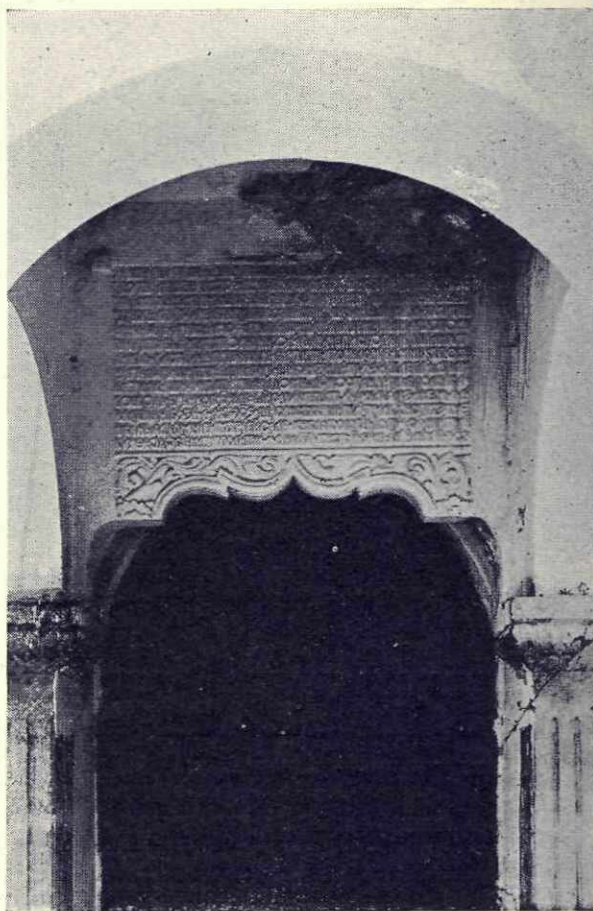
Capela Văcăreștilor pe locul vechei biserici dela 1584

Astăzi, când suntem martori la cultul mișcător și luminat pe care învățații și tinerimea noastră îl închină reînvierii trecutului, Văcăreștii mi se pare că trebuie să-i atragă puternic. Acest castel, ale cărui ruine le vedem dăinuind sub desigur de verdeață, venea din 1584. El a fost zidit sub domnia lui Petru Cercel în acelaș timp cu biserica, pe care a urmat-o în secolul al XVIII-lea o a doua și mai târziu o a treia. Ea se află pe locul unde se ridică altarul celorlalte două locașuri sfinte. Văcărescul, întâiul ziditor în aceste locuri, se numea Pătrașcu. El era finul lui Pătrașcu Voevod și chipul lui de războinic svăpăiat stătea pe zidurile Mitropoliei din Târgoviște, al cărei ctitor a fost.

Dar să ne întoarcem la Văcărești și la vedeniile pe care ni le recheamă. O strălucită sală, pe care

secolele s'au silit s'o scufunde sub pământ, mai vorbește între noi de luxul și măreția castelului. Picioare uriașe de zidărie sprijină bolțile păstrate până la noi într'o stare desăvârșită. S'ar putea face prinsoare că Petru Cercel și-a sunat în această sală, despre care țaranii noștri povestesc atâtea legende, vestita lui sculă dela ureche. Poate că, întâi veniți la noi din neamul lor, Cavalerii francezi trimiși în Polonia de Caterina de Medicis și cari au strălucit la Curtea lui Henric al III-lea, s'au abătut pe-aici din Târgoviște sau au poposit, în drum spre ea.

Ceea ce ne privește însă de aproape sunt poeziile. Câți nu trec prin Văcărești, dela Cârlova, mort tânăr, la Grigore Alexandrescu și Eliade Rădulescu, ca să încheiem cu G. Crețianu. Acesta din urmă trăia zile pline de încântare cu ochii la privesitea atât de românească așternută la poalele

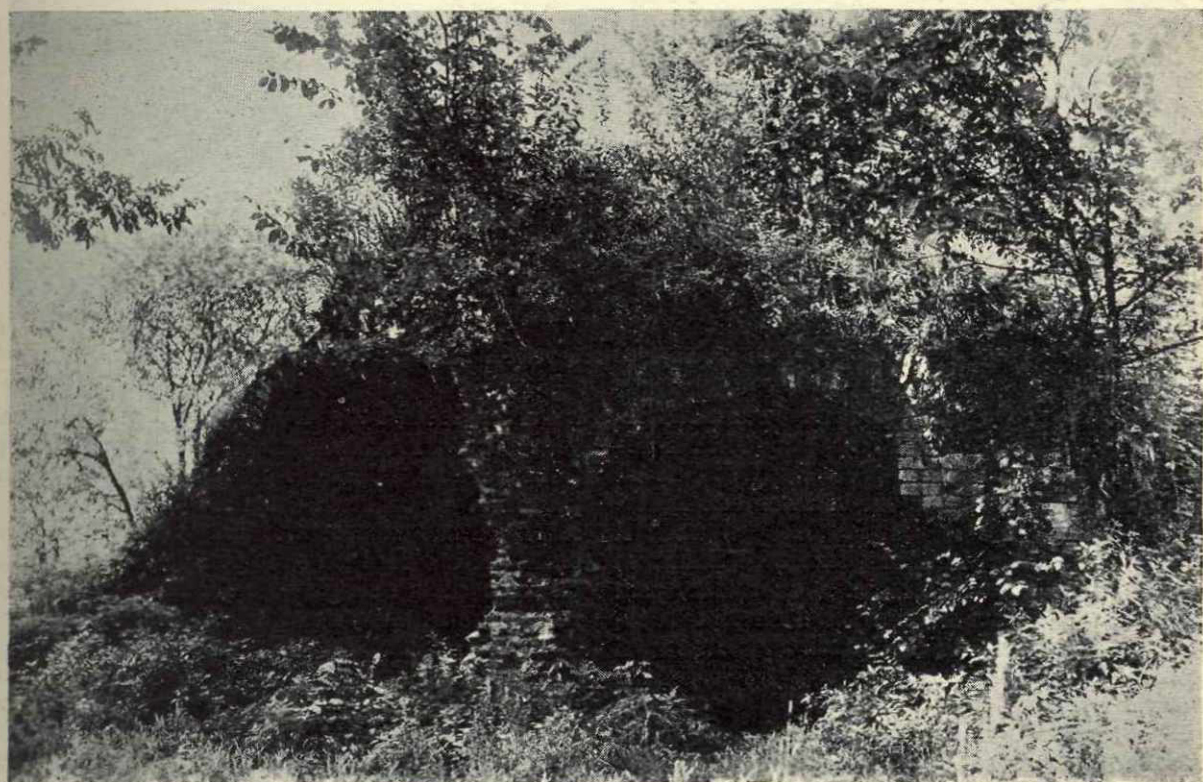

Pisania

dealurilor noastre. Grigore Alexandrescu și Eliade Rădulescu au fost prietenii însuflețiți și mesenii credincioși ai bunicului meu Iancu Văcărescu, zis pe vremea lui «Părintele poeziei române». La Văcărești a scris el poema vestită, ajunsă clasică,

Poarta de intrare a Parcului din vechiul Palat

Bolțile vechiului Palat

numită «Primăvara amorului», și tot la Văcărești a lucrat la tâlmăcirea lui Britannicus de Racine. Elenist de seamă și căutător de ritmuri și de prozodie, Iancu Văcărescu și-a dat o osteneală fără asemănare ca să redea mlădierea și muzica versului racinian, a cărei iubire a pătruns astfel în mine prin moștenire. Incercarea era îndrăzneată și semănată de stânci, de care nu odată traducătorul s'a ciocnit. Dar în întregul ei, ce lucrare de conștiință, de fericită armonie și de bărbăție! Ea înseamnă o dată și e, în acelaș timp, o treaptă în legăturile noastre cu Franța, peste care nu se poate trece așa de ușor.

Plin de iubirea fierbinte de neam care a însuflit totdeauna pe Văcărești, prins de munca aproape peste puterile unui om a gramaticii române, cea dintâi între toate și unul din multele lui drepturi la nemurire, aici, la umbra Văcăreștilor, și-a alcătuit Enăchiță Văcărescu atât de cunoscutul testament:

Urmașilor mei Văcărești
Las vouă moștenire
Creșterea limbii românești
Și-a patriei cinstire!

Să fi prevăzut scriind aceste rânduri, o trădare

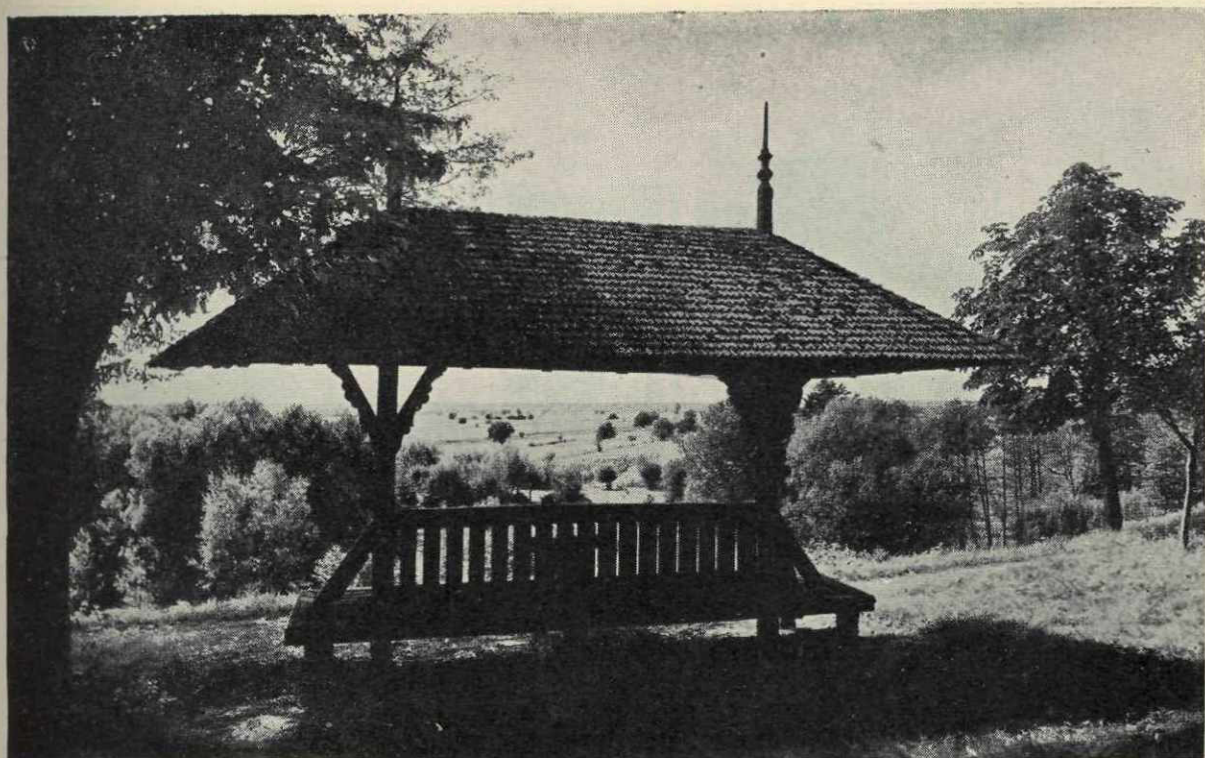
Sala boltită de sub vechiul Palat

Marele Enăchiță Văcărescu, mare pentru coborâtorii lui precum a fost și în templul culturii românești, a trăit îndelung la Văcărești înainte să pornească în numeroasele lui călătorii, de bunăvoie sau de silă, pe la Curtile Europei, unde îl vedem fără încetare, slujitor pătimaș al neamului și țării, uimind pe toți cei cari îl cunoșteau, prin vioiciunea și întinderea erudiției. Enăchiță Văcărescu venea la țară ca să regăsească amintirile unei copilării fericite lângă tatăl și unchiul lui, Constantin Văcărescu, care și-a servit și el țara, dăruind în 1726 Domnitorului Nicolae Mavrocordat pământul Văcăreștilor așezat chiar la porțile Capitalei și unde Domnitorul a ridicat vestita și mândra mănăstire care ne poartă numele.

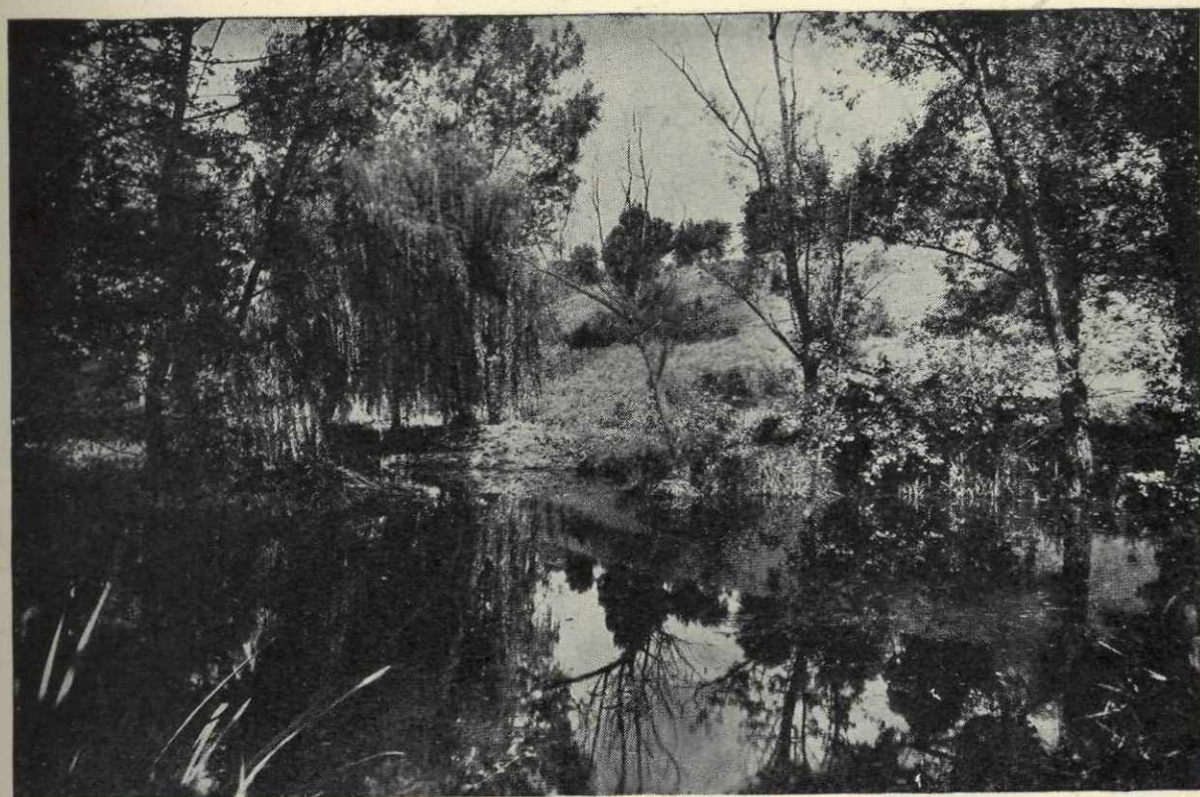
În viitor, în care privirea lui descoperea și poate crea poezi? Trecând printre pereții de frunză pe unde mi s'au desfășurat copilăria și tinerețea, împresurată de umbrele dragi ale căror nume nu le rostesc decât cu o evlavioasă supunere, mă întreb de multe ori dacă nu sunt pentru ele o străină și, cu toate că din sângele lor și mândră peste orice închipuire că sunt, această întrebare mă năvălește, dar, mărturisesc, spre liniștirea mea.

Mi-aduc aminte deodată că strămoșii mei cântăreți aveau pentru poezia care izvorăște din poporul român o deosebită evlavie.

Iată ce spune despre ei în această privință marele și limpedele prozator Al. Odobescu, istoricul melodos și învățat al poeziilor familiei noastre:

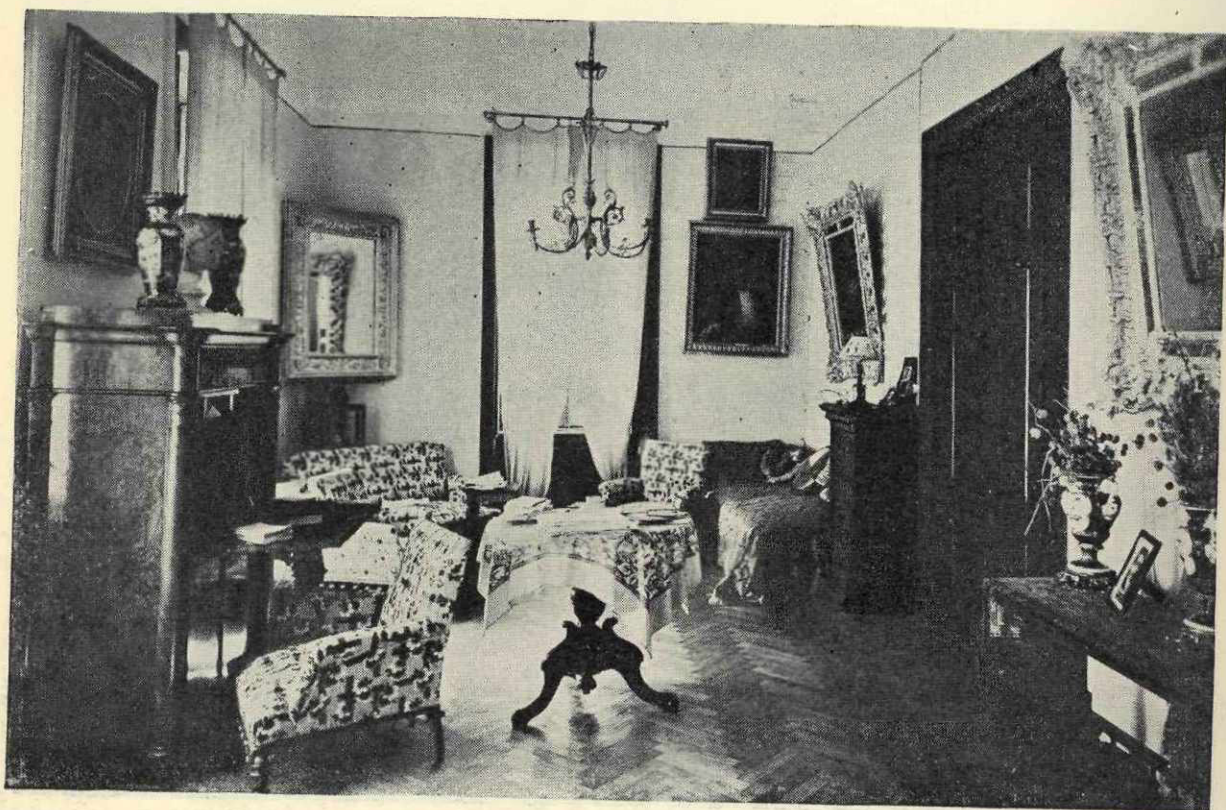
Lunca dela Văcărești

Unde au visat Văcăreștii

Sala cea mare din casa de astăzi dela Văcărești

Salonașul cu portretele poezilor Văcărești

«Să nu ne înșelăm însă a crede că numai prin nimeritele lor imitațiuni de limba și formele antice Văcăreștii au câștigat un titlu nepieritor de onoare în literele românești; spirite cultivate și hrănite cu studii adânci și serioase ei avură însă inimi cu totul române; inspirațiunile lor sunt mai totdeauna curat naționale. Muza lor spicua pe câmpiile țării și limba română, în copilăreasca ei frăgezime, le vărsa în veci cu îmbelșugare, comorile grațiilor sale...».

Unui cântec popular îi și datorează Enăchiță Văcărescu fermecătoarea: «Amărită turturea», scrisă cu prilejul morții uneia din soțiile lui. El s'a căsătorit de trei ori, ceea ce nu l-a împiedecat să fie la fiecare din văduviile lui, un văduv desăvârșit și deopotrivă de nemângâiat.

Enăchiță Văcărescu, boier puternic și bogat, cu sufletul nuanțat, cu darul de vorbă ademenitor și subțire, își purta dealungul coastelor dela Văcă-

rești veșmintele scânteetoare și mărețe ca și visurile lui. La fel cu noi, el vedea pășunile înzăpezite de turme de oi, izvorul repede, câmpiile pline de pace, poleiala mișcătoare a lanurilor de grâu. La fel cu noi, el asculta pe cioban plimbându-și cântecul fluierului din văi pe coaste, pe femeile cu lungi cosițe sub maramele de culoarea chihlibarului depănând mai departe, pe când își înălbesc pânzele la gârlă, veșnica doină a neamului, pe care nimic n'o poate sfărâma.

Umbre învăpăiate, fiți iertătoare, căci, umilă și tremurătoare înaintea voastră, urmașa care v'a înșelat dorințele a scos din inimile acestor ciobani și femei, pe Rapsodul Dâmboviței, care, ea o știe, va trăi atât cât lirismul și frumusețea, adică veșnic.

ELENA VĂCĂRESCU

din limba franceză

de Emanoil Bucuța

